

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

ORTODOXIA — VIAȚĂ ÎN HRISTOS

SFÎNTUL APOSTOL PAVEL propovăduitor al Evangheliei Domnului

„Întru numele Domnului nostru Iisus Hristos” (I Cor. 5, 4). Cu aceste cuvinte se adresează Sfântul Apostol Pavel credincioșilor din Corint, muștrându-i pentru abaterile de la învățătura cea adevărată pe care el însuși le-o propovăduise. A vorbi „în numele” cuiva, înseamnă a avea o împuternicire din partea persoanei respective. Tu ești numai un instrument prin care altul își exprimă gândurile, simțămintele, hotărârile. El e prezent prin tine în chip nevăzut dar real. Tu ești prezență fizică; el e prezență spirituală. Natural, de obicei tu primești instrucțiunile necesare și le transmiți: nu e vorba așadar de o prezență imediată și nevăzută în tine a persoanei în numele căreia vorbești. Uneori însă ai impresia că duhul ei e prezent în tine și glăsuiește prin tine. Aceasta mai ales când glăsuiește în numele unei colectivități.

Astfel numele devine sinonim cu persoana; el nu e numai un cuvânt ci presupune prezența persoanei numite. A invoca numele cuiva e a intra în comuniune cu el, a participa la puterea și autoritatea lui. Cu atât mai mult unde se numește numele lui Iisus, acolo este și El prezent. De aceea creștinii sînt „cei ce cheamă numele lui Iisus”, cei ce prin acest nume se mîntuiesc, adică prin Iisus Hristos care e prezent ori de cîte ori este numit numele Lui cu credință. Este o prezență tainică dar plină de putere. Dovadă: numele Lui face minuni, dar „nu numele ca atare lucrează, ci persoana lui Iisus, care-i stă în spate și cu care intră în relații”, nu extern ci lăuntric în credință (Romani 10, 13; I Corinteni 1, 2; II Timotei 2, 22). A se ruga, a se boteza, a porunci, a lucra „în numele lui Iisus” este a fi în comuniune intimă cu Hristos. A mulțumi pentru toate în numele Domnului, lui Dumnezeu este a fi în comuniune cu Hristos și în această comuniune a mulțumi lui Dumnezeu pentru toate binefacerile (Efeseni 5, 20). A face toate în numele Domnului, este a le face în comuniune cu Hristos Cel prezent în toată fapta ta prin chemarea numelui Lui (Coloseni 3, 17). Nu numele însuși, separat de persoană, sfințește, ci faptul că numele implică prezența persoanei celei nevăzute a lui Iisus. A

te boteza în numele Lui, este a te uni cu Hristos însuși, a intra în sfera Lui de putere, a deveni proprietatea Lui.

„În numele lui Hristos” este astfel o expresie a prezenței duhovnicești a lui Hristos și a unirii cu El. Numele nu devine un ipostas, ci are valoare numai întrucît în spatele lui este persoana lui Iisus. „Credința în numele lui Iisus nu e altceva decît credința în realitatea și acțiunea Hristosului celui viu”.

„Mai întîi mulțumesc Dumnezeului meu, prin Iisus Hristos, pentru voi toți (Romani 1, 8). „Prin Iisus Hristos” este o formulă folosită de Sfântul Apostol Pavel în Epistolele sale, ea exprimă raporturi variate. În această expresie Hristos apare ca mijlocitor între Dumnezeu-Tatăl și omenire, mijlocitor al creației și mîntuirii. De aceea ea scoate în evidență caracterul dinamic al raportului dintre Hristos și credincios: Hristos ca Fiin preexistent este Cel prin care s-au creat toate (Coloseni 1, 16). Prin El avem și astăzi mîngîierea, pacea cu Dumnezeu, biruința, harul și revărsarea Duhului Sfînt în taina Sfințului Botez, prin care ne-a mîntuit și ne-a făcut moștenitori ai vieții veșnice (Romani 5, 1—21) prin El, prin Hristosul cel preamărit — ne înălțăm mulțumirea către Dumnezeu-Tatăl în toate împrejurările vieții (Romani 1, 8; 7, 25).

La temelia vieții și existenței creștine, în toate manifestările ei — stă prezența lui Iisus Hristos: toate sînt și se fac prin El. El participă la toate acțiunile credincioșilor din momentul nașterii lor la viața cea nouă — care se face prin Hristos —, pînă la învierea cea din urmă, care se face tot prin Hristos. Prin El coboară tot darul divin: prin El se înalță toată chemarea și fapta omului către Dumnezeu. Viața creștinului este astfel sub acțiunea nemijlocită a Hristosului preamărit; creștinul este în continuă comuniune duhovnicească cu Hristos. Totul stă sub puterea lui Hristos care locuiește în noi, care are inițiativa, care lucrează prin noi.

† NICOLAE
Mitropolitul Ardealului

Piine pentru suflet

Lumina cunoașterii lui Dumnezeu

Troparul Nașterii Domnului ne înfățișează unul din marile, negrăsitele daruri pe care le-a adus întru-parea Fiului lui Dumnezeu în lume: darul cunoașterii adevăratului Dumnezeu. Pentru noi, cei de azi, acest dar, această descoperire divină, poate nu mai are dimensiunea și ecoul pe care l-a avut pentru omenirea din acea vreme.

Venirea lui Iisus în lume a fost vestită de prorocul Isaia ca o mare bucurie, fiindcă prin ea a răsărit o mare lumină, celor ce „stăteau în întuneric și ședeau în lătra și umbra morții” (Isaia 9, 1; Matei 4, 16). Desigur, nu era vorba de un întuneric în lumea fizică, nici de o moarte produsă de o oarecare calamitate, ci de „întunericul” necunoașterii lui Dumnezeu și de „umbră” puternică și deasă a păcatelor ce se așternuse pe conștiința oamenilor, care nu mai făceau deosebirea între bine și rău și nu mai aveau puterea de a face binele. Firea omenescă era paralizată, era infirmă și nu mai putea discerne și săvîrși binele moral. Ce întuneric spiritual putea fi mai mare decît acela în care oamenii în loc să-L afle pe Creatorul lor, au ajuns să se închine atîtor zeități cîte pașimi îi stăpîneau; să îndumnezeiască firea înconjurătoare și să trăiască într-o cîmpită taină în fața stihilor naturii? În locul Sinaiului cu credința și adorarea unui singur Dumnezeu și cu legea morală a apărut Olimpul plin de zeități și patimi.

Iată de ce „taina creștinătății”, întruparea Fiului lui Dumnezeu a adus lumina binefăcătoare care a risipit întunericul necunoașterii de Dumnezeu. Iată de ce în Troparul Crăciunului, Biserica ne cheamă să ne apropiem și să preamărim această lumină.

„Nașterea Ta, Hrisoae Dumnezeule, răsărit-a lumii lumina cunoștinței, că întru dînsa cei ce slujeau stelelor, de la stea s-au învățat, să se închine Tie, Soarelui Dreptății și să Te cunoască pe Tine, Răsăritul cel de sus, Doamne, mărire Tie”.

În acest tropar dumnezeiescul Prunc, născut într-o peșteră friguroasă și într-o iesle săracioasă, este numit „Soarele Dreptății” și „Răsăritul cel de sus”.

Fiul lui Dumnezeu vine în lume ca un prunc, slab și plăpînd, luminat de raza unei stele ce s-a arătat pe bolta cerului, și încălzit de suflarea animalelor din staul. Dar El era „Soarele” și „Lumina lumii”, era „Răsăritul” care a venit de la Dumnezeu ca să aducă „lumina cunoș-

tinței de Dumnezeu”, ca să aducă „lumina dreptății” — cît de multă lipsă era de această lumină în lume — și să răsăre razele unei lumini care încălzește și luminează de aproape două mii de ani sufletele credincioșilor.

Căci, sufletele credincioase îl caută mereu pe Dumnezeu, caută mereu această lumină cerească. Această sete și căutare a lui Dumnezeu o exprimă atît de plastic Fericitul Augustin în Confesiunile lui. „Am întrebât pămîntul — zice el: Tu ești Dumnezeu meu? Și el mi-a răspuns: Nu sînt eu. Și tot așa mi-au răspuns și toate celelalte lucruri de pe pămînt. Întrebat-am marea și adîncurile cu toate viețuitoarele din ele și mi-au răspuns și ele tot așa: „nu sîntem noi Dumnezeuul tău, caută mai sus... Am întrebât apoi cerul, soarele, luna și stelele și mi-au răspuns: nici noi nu sîntem Dumnezeuul pe care îl cauți. M-am adresat apoi tuturor lucrurilor din jurul ființei mele: spuneți-mi și voi ceva despre Dumnezeu meu!... Și cu glas mare mi-au răspuns toate: Atîta știm că El este Cel care ne-a făcut pe noi... Și-atunci m-am îndreptat către mine însumi. Și cugetul lăuntric și tot ce e în mine mi-a răspuns: nu sîntem noi Dumnezeuul pe care îl cauți. Știm că și pe noi tot El ne-a făcut”.

Dealtfel, tot ceea ce caracterizează pe om și îl înalță mai presus decît toate lucrurile din univers este puterea de a cunoaște. Puterea de a cunoaște lumea dinafară de el, legile firii, de a le descoperi și folosi spre binele și fericirea lui. În aceasta stă temelia progresului și demnității lui în lume. El cunoaște și stăpînește ca un „împărat” firea, reușește să se cunoască, măcar în parte și pe sine. A fost o vreme cînd se considera ca suprem țel al vieții „cunoașterea de sine”. „Cunoaște-te pe tine însuși”, aceasta era o pirghie pe care înțelepții vechi o ofereau oamenilor ca să le dea echilibrul și fericirea pe care o căutau.

Respectînd și binecuvîntînd acest dar și această putere dată omului, Fiul lui Dumnezeu venind în lume ne-a adus și darul și lumina cunoașterii lui Dumnezeu. Pe bună dreptate de la Nașterea Domnului credincioșii spun și cîntă: „întru lumina Ta, noi am văzut lumina” (Ps. 35, 9).

Părintele VASILE

(Continuare în pag. a 2-a)

DECALOGUL

Porunca a noua

Porunca a noua este: „Să nu mărturisești strîmb împotriva aproape-lui tău” (Ieșire 20, 16).

Împotriva aproapelui se poate păcătui nu numai prin necinste, furt, desfrîu, ucidere, dar și prin minciună.

Minciuna este ocolirea voită a adevărului în vederea obținerii unor avantaje nedrepte. Ea se deosebește de greșală prin lipsa la aceasta din urmă a voinței de a greși și de a obține vreun folos în dauna semenului. Minciuna e cu voia, greșala e fără voie.

Multe și variate sînt formele sub care se practică minciuna. Vom însemna cîteva din ele. Astfel avem: Tănuirea adevărului în fața instanței unde ai fost chemat ca martor în vederea stabilirii adevărului într-o cauză. Dar în loc să prezinti faptele așa cum s-au petrecut le înfățișezi strîmb săvîrșind astfel minciuna.

Fățarnicia este și ea o formă a minciunii. Fățarnicul vrea să pară altfel de cum e. De exemplu, ar vrea să fie socotit drept om evlavios, în care scop frecventează slujbele, se roagă, ține sărbătorile și posturile, dar în realitate viața lui interioară n-are nimic comun cu cu-cernicia. Sau altul vrea să creeze impresia că e capabil să ocupe cutare post, rang, vrednicie, fără însă să aibă pregătirea corespunzătoare.

Mincinos e și lingșitorul care, dîndu-se pe lîngă cineva îi adresează laude cu nemiluita dar o face cu gîndul la foloasele pe care crede că le poate obține pe calea aceasta.

Dacă lingșitorul scornește fel și soiul de merite la adresa cuiva, calomniatorul inventează afirmații, gesturi, fapte urite pe seama altuia cu gîndul de a-l înjosi, de a-i contesta vreun drept și de a o lua înaintea lui.

Să observăm că mincinos este și cel ce face promisiuni fără siguranță că le va putea împlini, sau chiar cu intenția de a nu le respecta.

Conștient că în viața lui e chemat să se ghideze după învățătura Scripturii, credinciosul e dator să-și reamintească precum că Sfînta Cartă e categoric potrivnică minciunii.

Scriptura învață că Dumnezeu este adevărul în toată desăvîrșirea lui. Dumnezeu nu poate minți. Și nici nu-L poate minți nimeni. Cuvîntul, fapta, activitatea Lui răsfrîng ceea ce El voințe să descopere din adevărul Lui. El cheamă la existență întreaga zidire așa cum o are în planul Său. Ceea ce spune face și anume face așa cum spune. Ceea ce făgăduiește realizează, și realizează întocmai.

Ca chip al lui Dumnezeu credinciosul e chemat prin însuși acest fapt să-și zidească viața pe adevăr. Adevărul e o componentă esențială a ființei credinciosului. Folosirea minciunii marchează o decădere a lui din starea de chip al lui Dumnezeu și din misiunea de a se asemăna cu El. Minciuna ruinează în credincios tocmai ceea ce îi e mai specific: chipul și asemănarea cu Dum-

nezeu, împingîndu-l într-o sferă inferioară: aceea patronată de tatăl minciunii” (Ioan 8, 44).

Adevărul îl exprimă pe credincios în ființarea lui normală, minciuna — în existența lui contrafăcută, sărăcită, falsificată.

Ca falsificare a ființei normale, minciuna implică și falsificarea cuvîntului. Menirea cuvîntului e să exprime fără nici o deformare, gîndirea, simțirea, deciziile credinciosului. Încît, cel ce exprimă altceva decît gîndește, simte, voințe adică cel cel minte săvîrșește o gravă abatere de la rostul firesc al graiului.

Minciuna este o lovitură grea și pentru caracterul credinciosului. Caracter înseamnă linie precisă în comportament, atitudine consecventă, unitate cu tine însuși sub permanentă călăuzire a conștiinței și a legilor morale. Cine minte frînge această unitate disociînd manifestările externe, de convingerile adînci.

Minciuna deteriorează pînă la desființare caracterul și viața personală a credinciosului.

Mai mult. Minciuna alterează, slăbește, dezorganizează relațiile omenești prin faptul că desființează încrederea mutuală, care, se știe, constituie element de bază al coeziunii sociale.

Sînt, toate acestea, temeiuri care obligă pe credincioși la o perseverență autosupraveghere a gîndurilor, cuvintelor, faptelor în sensul ca acestea să nu fie puse în slujba minciunii ci a adevărului curat. Să-și plece credincioșii urechea mai cu dinadinsul la ceea ce poruncește marile Apostol Pavel care scrie: „Nu vă mințiți unul pe altul fiindcă v-ați dezbrăcat de omul cel vechi, dimpreună cu faptele lui” (Col. 3, 9), ci „lăpădînd minciuna, grații adevărului fiecare cu aproapele său, căci unul altuia sîntem mădulare”. (Ef. 4, 25). Pr. prof. D. Belu

Obeliscul și mormîntul voievodal de la Turda

Traversind zona industrială a orașului Turda, unde coșurile înalte ale fabricilor marchează cerul cu dire lungi fumuri — maiestose stindarde ale avîntului spornic a muncii creatoare — și cotind pe un drum lateral ce se ramifică spre răsărit (stînga) din șoseaua Aiudului, ne îndreptăm cu emoție și nostalgie apăsătoare spre mormîntul voievodului Mihai Viteazul. Panglica de asfalt taie, de-a curmezișul cîmpul fertil de cca 3 km. În față ne apare o colină împădurită — se numea înainte „pădurea lui Mihai” pentru că lîngă ea a fost răpusă viața voievodului, azi un frumos parc silvic în jurul mormîntului.

El închide vederii ținta dorită spre care ne îndreptăm dar cu osebire o cuprinde în îmbrățișarea-i ocrotitoare și devine străjer, făclie spre cer, cîntec în primăveri, fosnet de ram, leagăn de gînd, volburî în vînt, liniști și flori pe mormîntul celui ce de veacuri își doarme somnul aici.

Aproape se află și fîntîna numită „a plîngerilor” pentru că în undele ei limpezi, spune poporul, prietenii creștini și români au spălat cu multe lacrimi capul expus batjocurii și aruncat în țărîna al domnitorului ucis. L-au înfășurat în maramă albă și l-au dus ca pe o sfințită relicvă pentru așezare cu cinste în mănăstirea strămoșilor săi de la Dealu, în Tîrziu Românească.

Călugări și preoți i-au făcut prohod tănuit și poporul care l-a iubit atât de mult i-a păstrat o neșăcută credință. Șaseprezece ostași întovășiți în moarte pe domnul lor iar bătrînul ban Mihalcea a fost prins de asasinii voievodului — oamenii generalului austriac Basta — și ucis în chinuri groaznice.

Nu atît pentru luptele, — care s-au dat în altă parte —, ci pentru tragismul celor petrecute aici, pentru marele sacrificiu și strania

asemănare, pe drept putem numi acest loc „Termopile al Românilor”. Nîcînd mormîntul nu i-a fost uitat deși nu se puteau face manifestări. În anul 1905 făcînd o vizită acestor locuri marele istoric N. Iorga amintește de o mare cruce de piatră ridicată de un preot, tatăl avocatului Vasile Moldovan, la mar-

ginea drumului cel mare al mocanilor care amintea trecătorilor moartea voievodului petrecută în apropiere. (N. Iorga, Neamul românesc din Ardeal și Ungaria, vol. II, p. 462). În cadrul amplelor serbări studențești și ale tinerimii române organizate la Putna la mormîntul voievodului Ștefan cel Mare (26/28 aug. 1871) figura unificatorului Mihai era de asemenea purtată în inimi. Însuflețiti de idealul său spre care se îndreptau toate năzuințele românilor, atît a celor din Transilvania cît și a tuturor din celelalte provincii românești, se hotărâse ca

viitorul congres să se țină la Turda pe cîmpia unde și-a sfîrșit zilele Mihai Viteazul. În amintirea lui urma să se ridice și o capelă. Realizarea frumoasei inițiative n-a fost îngăduită de autoritățile maghiare. (V. Netea, Spre unitatea statală a poporului român, București, 1979, p. 450).

În anul 1923 „Societatea Femeilor Române”, ridică la căpătîiul mormîntului o impunătoare troiță de stejar. Se număra între monumentele Turzii și a ocrotit ani în șir mormîntul, bucurînd suflete, mîngîind priviri și încălzînd nălejd.

Pe furiș cînd stăpînirea străină austro-ungară nu îngăduia, pe față cînd vremuri bune băteau și pentru noi, în grupuri singuratece sau mari procesiuni religioase, bresle meșteșugărești, organizații de masă, culturale, juridice, urcînd pînă la nivel național i-au vizitat mormîntul aducînd prinosul lor de recunoștință marelui erou ce a înfăptuit prima unire politică a tuturor românilor împlinind visul de veacuri al acestui popor.

Cu tot cultul de care se bucura eroul, mormîntul nu era pe potrivă nimbului strălucirii sale. Țara însă nu-și uită eroii. Cine vizitează azi mormîntul din cîmpia Turzii va rămîne impresionat, va cunoaște recunoștința posterității adusă celui neuitat.

Înaintînd pe alea dreaptă, largă, frumos întreținută, la capătul ei se înalță o mare platformă patrată tăiată în piatră de travertin, avînd o puternică înclinație de acces în față. În îmbrățișarea ei pare a cuprinde pămîntul. Deasupra susține noul mormînt, de marmură albă de la căpătîiul căruia țîșnește-n văzduh monumentalul obelisc. E strigăt spre cer, lamură albă, semn de revoltă (Facere 4, 10), fulger viu, piatră de hotar, stîlp de casă. El vorbește, stă, înfruntă. Triumfiular clădit

(17 m înălțime) îngustîndu-se spre vîrf, pare o sabie ori din ce parte privești — sabia sau paloșul lui spre cerul dreptății.

Simbolic la bază e susținut de trei contraforturi, pe fiecare din ele fiind aplicată cîte o stemă din plăci de marmură, a țărilor române: a Munteniei, Transilvaniei și Moldovei. Totul este unit printr-o mare rozetă (tot din marmură) foarte fru-

mos sculptată în motive tradiționale românești. De asemenea frumoase ghirlande florale împodobesc mormîntul marelui domn însuși așezat la temelia unirii. Din partea frontală te privește dintr-un splendid bazorelief executat în bronz chipul voievodului. Pe placa superioară a mormîntului sînt înscrise principalele lupte purtate, stema celor trei țări române unite și inscripția: „Aici odihnește Mihai Voievod 1593—1601 Domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată țara Moldovei”.

Lucrarea este concepută și executată de apreciații sculptori Marius

Butunoiu, București și Rus Vasile-Batin Cluj-Napoca, în anul 1977.

Muncitori din întreprinderi turdene, elevi, funcționari și alți cetățeni și-au adus cu dragoste aportul lor la lucrările de asamblare a monumentului. În entuziasmul tuturor celor ce au așteptat cu ardoare această frumoasă realizare, obeliscul a fost dezvelit la data de 8 mai 1977 în cadrul unor frumoase festivități. Au luat parte înalte personalități județene, municipale, delegații a multor instituții turdene și din alte localități, un numeros public.

În cuvîntările rostite cu acest prilej s-a reliefat figura marelui domnitor român. (Vezi și ziarul Făclia, 10 mai, 1977, p. 3). Coruri și fanfare ale municipiului Turda au oferit un bogat program de cîntece patriotice. Pe patru plăci de metal simetric dispuse de o parte și de alta a aleii, aproape de rotunda obeliscului, sînt gravate emoționante cuvinte de apreciere și caracterizare aduse marelui voievod Mihai de către distinse personalități istorice și de stat: N. Ceaușescu — Președintele Republicii Socialiste România, N. Iorga, N. Bălcescu, Sigismund Rakoczi.

Permanent pe mormîntul lui se găsesc flori proaspete, aduse din partea celor ce neîntrepuț trec pe aici. De-a pururi pe mormîntul lui se vor afla florile neveștejite ale recunoștinței noastre.

„Trecătorule, mergi și spune Spar-tei (cetății, patriei) că noi ne-am jertfit aici, îndeplinind cu cinste legile ei!”, cuvinte săpte pe alt monument reprezentînd un leu ce apără strîmtoarea (Grecia centrală, Termopile) unde regele spartan Leonida cu foarte puținii dar bravi săi luptători căzură eroic apărînd cetatea, poporul, (în anul 480 î.e.n. încercuți tot datorită trădării) ne vorbesc și-nouă aici, pentru noi cu fîrberie mesaj desprins din adîncra rostire a mormîntului și înalta zvîcnire albă a obeliscului.

Pr. Ioan Pop

Timotei Cipariu — scriitorul

(La 175 de ani de la nașterea sa)

Este o revelație a istoriei literare din ultimii ani. Un merit deosebit în „restituirea” scriitorului Cipariu îl are seria ce apare sub acest generic la editura Dacia, coordonată de prof. Mircea Zăciu. A fost mai întîi restituit.

A. Memorialistul. „Primele amintiri din copilărie” ale unui fiu al Ardealului — sugerează — mirabile dictu — asemănarea cu Ion Creangă. Sînt cele mai reușite pagini literare ale lui Timotei Cipariu. Evocarea casei părintești, chipul mamei și al tatălui, obiceiurile satului, credințele și superstițiile rustice compun un univers ce va fi explorat artistic, mai tîrziu, și de către marele humuleștean. Imaginile din copilăria sa, îmbrăcate în vraja duioasă a amintirilor respiră, ca și la Creangă un aer de nostalgie. La Creangă e o nostalgie cutreierată de unde joviale, la Timotei Cipariu una gravă, solemnă. Povestirea unor întîmplări năstrușnice se încheia la Creangă, de obicei, cu proverbe și zicători populare ce devineau un fel de concluzie aforistică, avînd un înțeles pe deplin luminat în context. Cipariu apelează la sentințe biblice sau citate din clasici greci și latini, scrise în al 50-lea an al vieții, cînd învățatul blăjean era asaltat de senectute, memoriile cuprind și asemenea exclamații amare, dar de înțeleaptă remanare: „Așa trece frumusețea lumii și toate sînt desertațiuni”, avînd vibrația tînguitoare a unui stih din psaltire. Publicate fragmentar de către Al. Lupeanu-Melin, Ștefan Manciulea, Ioan Chindriș, paginile memorialistice ale lui Cipariu au fost adunate într-un volum reprezentativ și însoțite de o inteligentă prefață de către Maria Protase în 1972.

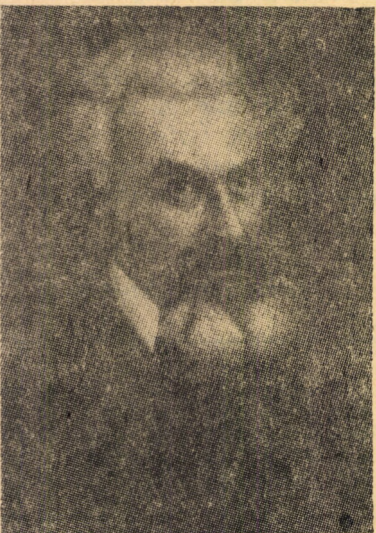
B. Poetul. Este o surpriză chiar și pentru cunoscătorii operei marelui învățat ardelean, pentru că despre activitatea sa poetică s-au făcut doar mențiuni sporadice (N. Iorga, Gh. Bogdan-Duică, I. Rațiu, I. Breazu, Șt. Manciulea, Radu Brateș s.a.), dar o carte de versuri rămase de la Cipariu s-a publicat abia în 1976. Risipite în broșuri rarissime, prin coloanele „Foi pentru minte, inimă și literatură”, semnate cu inițiale sau nesemnate, o mare parte rămase în manuscrise, ele au fost publicate de N. Albu în cadrul „Restituirilor” editurii Dacia. Cîte s-au mai putut afla, pentru că moștenirea poe-

tică cipariană a fost mai mare decît cuprinsul opusculului publicat în 1976, dar trebuie să mulțumim și Editurii și lui Nicolae Albu, autorul ediției pentru salvarea din anonim sau de la pierderea sigură a acestor stihuri. Cipariu a dorit să fie poet încă din tinerețe, mai ales sub influența poeziilor și baladelor populare ascultate de la mama sa. Filonul popular al poeziei sale este evident în majoritatea creațiilor, dar mai ales în amplul poem *Pîntece*, păstrat fragmentar, un viu tablou al unei epoci de suferință socială și națională, asemănător în multe privințe cu poemul lui Ion Budai-Deleanu, *Trei viteji*. Poezia n-a fost pentru Cipariu doar un violon d'Ingres. Cipariu a fost un poet autentic, așa cum demonstrează Sonetul-psalm, citat și reproduș de I. Breazu și Radu Brateș, comentat cu superlativă aprecieri de I. Negoitescu: „În sensul spiritualității grafice, acest sonet pare meșteșugit plastic, avînd ceva din ornamentația în aur a inițialelor pe manuscrisele de pergament”.

C. Epistolarul a fost impus de vol. IV din corpusul epistolar *Barîț și contemporanii săi*, Editura Miner-va, 1978, coordonat de Ștefan Pascu și Iosif Pervain. Scrisorile lui Cipariu către Barîț, 125 la număr, alcătuiesc o cronică socială a Blajului de la mijlocul veacului trecut, un virtual roman de epocă, lipsit doar de liantul epic al faptelor. Un roman pe care a năzuit mai tîrziu să-l scrie Pavel Dan (așa cum a testat ciornele de lucru din *Pe urmele Școlii ardelene*), căci notele corozive ale *Ultimului capitol* își au un antecedent tematic în epistolarul ciparian. Propunîndu-și o relatare viguroasă obiectivă („Ci a mea maximă-i au să tac de tot, au să nu crîm-nimic. Giumătate a grăii adevărul, ar fi de prisos”), el smulge cu brutalitate Blajului acel val de aur poetic, obișnuit în atîtea evocări dulcele, Blajul de la mijlocul veacului trecut apărîndu-i ca un „iad și Sodoma, unde numai fărădelegile, poftele de izbîndă pentru întîpuitele strîmbătăți, ura și clevețele, cu minciuna împărîțesc! Au nu această împărîție dracului în miniatură sau modelă”. Cipariu nu este însă un denigrator al Blajului, ci un cronicar căruia nu-i plac jumătățile de măsură. De aceea în altă epistolă, meritele culturale și naționale ale

Blajului sînt înșirate într-o pledoarie avîntată ce anunță forța persuasivă a oratorului: „Blajul are vinele sale... Dar are faptele sale, la care se poate uita înapoi cu fală...”

D. Oratorul. La editura Dacia, în aceeași serie „Restituiri” este în curs de apariție o culegere din *Cuvîntările* lui Timotei Cipariu în redacția profesorului Ștefan Manciulea și a subsemnatului. Cuvîntările lui Timotei Cipariu sînt ocazionale, rostite fiind de directorul de școală, de vicepreședintele Astrei și de membrul Dietei transilvane. Așadar Cuvîntări școlare, culturale și politice, Elogiul școlilor blăjene cu ocazia Centenarului lor (1854), necesitatea educației și instrucției fetelor într-o vreme cînd aceasta era „negleasă” (neglijată, n.n.) mai mult decît se poate

scuza nu numai la noi români, elogiul studiilor clasice ca fundamente ale unei temeinice culturi, îndemnul-rile adresate tineretului de a contribui la propășirea patriei sînt cîteva coordonate ale cuvîntărilor școlare. „Un reazim al naționalității române” așa concepe Timotei Cipariu scopul Astrei, iar în discursul inaugural rostește unul din cele mai frumoase imnuri închinat limbii române: „tezaur născut cu noi de la țîțele maicii noastre, dulce ca sărutările măicuțelor cînd ne aplecam la sînul lor, tezaur mai scump decît viața, tezaur, care de l-am fi pierdut, de l-am pierde, de vom suferi vreodată ca cineva cu puterea sau cu înșela-ciunea au cu momele să ni-l răpească din mîinile noastre atunci mai

Lumina cunoașterii lui Dumnezeu

(Continuare din pag. 1)

Sfînta Scriptură vorbește adeseori despre o lumină care vine „de sus” și despre o lumină care vine „de jos”.

Dacă lumina cunoașterii lumii și a cunoașterii de noi înșine vine „de jos”, lumina cunoașterii lui Dumnezeu vine „de sus”, este descoperire dumnezeiască.

Iisus a venit „de sus”. El ne-a arătat dragostea lui Dumnezeu Tatăl. El ne-a spus: „Eu și Tatăl una sînt. Cel ce mă vede pe Mine, vede pe Tatăl, Cel ce M-a trimis pe Mine”.

„Cel ce a primit mărturia Lui, Spune Sfîntul Ioan Botezătorul, a petcutuit că Dumnezeu este adevărat. Căci cel pe care l-a trimis Dumnezeu vorbește cuvintele lui Dumnezeu” (Ioan 3, 33—34). El ne-a învățat să-L numim pe Dumnezeu „Tatăl nostru”.

Dar „Cuvîntul s-a făcut trup și s-a sălăsluit între noi și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr” (Ioan 1, 14). Așadar, Cel ce a venit „de sus”, a venit „jos” la noi, pentru ca cele de „jos” cu cele „de sus” să se bucure, să se apropie și să se unească, surpîndu-se zidul vrăjmășiei dintre ele și risipindu-se întunericul necunoștinței de Dumnezeu.

Dintre multe icoane pe care le-am văzut cu Nașterea Domnului, una mi-a rămas în minte și nu o pot uita. Prin ce se deosebea ea de celelalte? În timp ce în icoanele care înfățișează Nașterea Domnului, staulul și dumnezeiescul Prunc cu Maica Sfîntă primesc lumina de la razele stelei ce a strălucit pe bolta cerului în noaptea sfîntă, în icoana aceasta, staulul, Maica Domnului, păstorii și magii și pînă și îngerii erau lu-

minați de o lumină caldă, diafană ce pornea de pe fața Pruncului dumnezeiesc. Pictorul credincios a voit să arate prin această depășire a ordinii naturale, din care venea lumina în icoană, adevărul divin că Iisus este „lumina lumii”, că El a adus în lume o lumină nouă, o lumină caldă și binefăcătoare, lumina care unește pe cele de „sus” cu cele de „jos”.

Este tocmai ce exprimă colindele noastre străbune cînd afirmă că „cerul cu pămîntul s-au unit”, „îngerii cu oamenii s-au întîlnit” și toți îl preamăresc pe Dumnezeu.

Dar cunoașterea, în întreita ei înfățișare, de cunoaștere a lui Dumnezeu, a firii înconjurătoare și a noastră înșine, nu este un scop în sine. Nu valorează cît cunoști, ci cît bine faci, cît și cum folosești cunoștințele spre binele și fericirea semenilor. Cunoașterea este chemată să slujească vieții. „Iar viața cea veșnică este aceasta: Să te cunoaște pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat și pe Iisus Hristos pe care L-ai trimis” (Ioan 17, 3).

De la Nașterea lui Hristos, păstorii s-au întors la turmele lor bucurîndu-se de vestea ce au aflat, magii s-au dus și ei în țările lor, luminați acum de lumina lui Hristos, iar noi toți dăm slavă lui Dumnezeu că am văzut „lumina cea adevărată, am primit pe Duhul cel ceresc, am aflat credința cea adevărată, nedespărțite Sfînte Treimi închinîndu-ne, că aceea ne-a mîntuit pe noi”.

Poate fi un program mai frumos, o chemare mai înaltă, decît aceasta de a primi lumină și de a sluji vieții după chipul pe care ni l-a dat Hristos. Să medităm îndelung la aceasta!

bine, mai bine să ne înghită pămîntul de vii, să ne adunăm la pîrînții noștri cu acea mîngîiere că nu am trădat cea mai scumpă ereditate, fără de care nu am fi demni de a ne mai numi fiii lor: *limba românească*. Apelul adresat naționalităților din Transilvania pentru o armonioasă conviețuire, se învecinează cu demonstrația că „ura” între naționalități a fost aprinsă de păturile conducătoare în scopul menținerii dominației de clasă. În altă cuvîntare, condamnarea monarhiei ab-

solute, cu argumente iluministe, amintesc de celebra diatribă a lui Slobozan din *Cîntul X al Țiganiadei*. Gîndirea progresistă îi înlesnește o înțelegere foarte actuală a noțiunii de patriotism, care în concepția sa „cere desinteresare și sacrificii pentru patria întreagă, chiar dacă aceasta stă din mai multe naționalități, pentru binele tuturor, fără distincțiune de naționalitate, de confesiune și de alte cîteva diviziuni ce se pot afla într-însa”.

Ion Buzăși

Un binefăcător al celor mulți: Victor Tordășianu (1860-1920)

S-au scurs 60 de ani de la moartea unui om al cărui nume era atît de cunoscut altădată, nu numai în orașul și județul Sibiu, dar și în alte părți ale Transilvaniei și Banatului, atît în rîndurile intelectualilor, cît mai ales în lumea „celor de jos”, a orfanilor, a văduvelor, a săracilor, a țăranilor și a meseriașilor români. În condițiile asupririi naționale și sociale a românilor din imperiul habsburgic, cînd atîția cîrturari și-au slujit poporul prin scris sau prin cuvînt, pentru obținerea egalității în drepturi a românilor cu celelalte națiuni, Victor Tordășianu a înțeles să-și slujească neamul pe o altă cale, aceea a „slujirii aproapelui” prin faptă.

Născut la 6/18 martie 1860, la Ilia, pe valea Mureșului, în apropiere de orașul Deva, în familia avocatului Amos Tordășianu, — fost coleg la Cluj cu Avram Iancu și „tribun” în cursul revoluției din 1848 — și a soției sale Ecaterina, fiica preotului Gheorghe Lupșa a cunoscut de mic neșazurile vieții, căci la trei ani a rămas orfan de tată. Luptînd cu mari greutate materiale, a făcut liceul în Alba Iulia, după care s-a înscris la Institutul Teologic din Sibiu (1880—83). După terminarea studiilor teologice, a intrat în slujba Centrului Arhiepiscopesc Sibiu ca „oficial consistorial”, în 1894 devenind „exactor”, adică revizor contabil, funcție pe care a deținut-o pînă la moarte. Din 1888 (cu excepția a două legislații) a fost ales, „deputat mirean” în Sinodul Arhiepiscopiei Sibiului (adunarea eparhială de azi), iar în două rînduri deputat în Congresul național bisericesc al Mitropoliei Ardealului.

Dar în afară de munca cîntită pe care a desfășurat-o în cadrul Bisericii, activitatea cea mai rodnică a lui V. Tordășianu s-a desfășurat

în afara ei, deși în colaborare cu mulți slujitori ai Bisericii, prieteni ai săi devotați. Atenția lui s-a îndreptat înainte de toate spre puținii meseriași români din Sibiu.

Se știe că în anul 1867, la îndemnul lui Nicolae Cristea, — pe atunci profesor la Institutul teologic-pedagogic, mai tîrziu „asesor consistorial”, unul din memorandiștii condamnați în 1894 — a luat ființă „Reuniunea sodalilor români din Sibiu” (sodali=calfe). În jurul acestei Reuniuni s-au strîns o serie de meseriași români, atît patroni (măestri), cît și calfe (sodali) și ucenici (învățacei). Ea a constituit un exemplu și pentru meseriași din alte orașe ale Transilvaniei de a se organiza în astfel de Reuniuni.

Nicolae Cristea a fost „prezidentul” acestei reuniuni timp de 30 de ani, adică pînă la 5 septembrie 1897, cînd s-a retras de la conducere. În locul său, meseriași români din Sibiu au ales ca președinte pe „exactorul” Victor Tordășianu, care fusese un timp secretarul Reuniunii. A condus-o cu vrednicie timp de 23 de ani, adică pînă la moartea sa, identificîndu-se întru totul cu aspirațiile tinerei clase meșteșugărești din Sibiu. Pentru sporirea numărului meseriașilor români, „aduna de pe sate băieți români mai săraci și umbla cu ei zile întregi, de la casă la casă, de la măiestru la măiestru, pînă îi așeza pe toți la diferite meserii, îngrijindu-se și pe mai departe de ei ca un adevărat părinte”, după cum scria *Foaia Poporului* din Sibiu, la moartea sa. Pentru a crea cît mai urgent și cît mai multe izvoare de venit, cu ajutorul cărora să poată consolida Reuniunea sub raport material, dar mai ales pentru a veni în sprijinul tinerilor ucenici, V. Tordășianu a lucrat neobosit pentru crearea de fonduri și legate pe seama

Reuniunii, încît la moartea sa dispunea de peste 25 de fonduri și 60 de legate, cu cele mai variate sco-

puri. Dintre acestea, a acordat o mare atenție așa numitului „Fond de 20 de bani” pentru cumpărarea unei case, cu eventuală hală de vînzare pe seama meseriașilor români, creat în 1900. Cu sumele colectate de la diferiți prieteni și cunoscuți și cu un credit acordat de Consiliul Arhiepiscopesc, Reuniunea a putut cumpăra o casă cu etaj, cu mai multe apartamente, în strada numită azi A. D. Xenopol (nr. 17). Un alt fond care l-a preocupat mereu a fost cel creat în noiembrie 1897, sub numele de „Fondul pentru ajutorarea văduvelor și orfanilor meseriașilor români”. Din 1900 a inițiat obiceiul împărțirii de daruri în preajma sărbătorilor Crăciunului, fie ucenicilor de la meserii, fie altor copii săraci

din Sibiu și împrejurimi. În acest scop, făcea anual apeluri publice în „Telegraful Român” (sub titlul: „Îndurați-vă spre săracii noștri”), în care solicita sprijinul tuturor pentru cei în lipsuri, cerceta el însuși casele oamenilor de bine pentru a colecta bani, articole de îmbrăcăminte și alte daruri. Împărțirea darurilor (costume de haine, paltoane, ghete, etc., la cîte 150—200 de copii) se făcea în cadrul unei serbări date de Corul Reuniunii, cu concursul unor studenți teologi.

Pentru ridicarea profesională a meseriașilor români, pentru a-i face cunoscuți în viața economică a Sibiului, Victor Tordășianu a inițiat, în 1892, prima expoziție industrială românească la Sibiu, cu produse ale membrilor Reuniunii. În octombrie 1902, în colaborare cu „Reuniunea română de agricultură din județul Sibiu” (intemeiată în 1888), al cărei președinte era Dimitrie Comșa, profesor la Institutul teologic-pedagogic, unul din memorandiști, s-a deschis a doua expoziție. Aceasta a prezentat atît produse meșteșugărești, cît și obiecte de artă populară („industrie casnică”) cu trei camere țărănești, dotate cu tot mobilierul și decorul lor, din Rășinari, Avrig și Săliște, cu 12 păpuși îmbrăcate în costume din localități din întreaga Transilvania. Principalul organizator al expoziției a fost V. Tordășianu.

Un obiectiv major urmărit de V. Tordășianu în cadrul Reuniunii a fost culturalizarea meseriașilor români. În acest scop, în martie 1898 a inițiat așa zisele serate literare-muzicale, care aveau loc în ultima zi de joi a lunii, cu diferite dizeții ținute fie de profesori de la Institutul teologic-pedagogic, fie de alți intelectuali, uneori chiar de meseriași, lecturi din operele clasice române și recitări de poezii, interpretări de piese muzicale (de meseriași, soțiile sau fiicele lor, și studenți teologi). Pînă în 1920 s-au ținut aproape 200 de asemenea serate,

care, desigur au contribuit la o mai bună cunoaștere a limbii române, a marilor creații literare românești de unitate națională românească. Reuniunea avea un cor, cu dirijor permanent și o trupă de teatru în care jucau meseriași sau fiicele și soțiile lor, precum și o bibliotecă.

Reuniunea a întretinut strînse legături cu alte reuniuni meșteșugărești din Transilvania și Banat, dar și cu unele asociații profesionale ale meseriașilor sași din Sibiu. În 1918, V. Tordășianu a fost delegat de Reuniune la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia.

Atenția lui V. Tordășianu s-a îndreptat însă și către țăranii români. În calitate de secretar al Reuniunii române de agricultură (președinte fiind pînă în 1905 profesorul D. Comșa, iar de atunci Pantaleon Lucuța, căpitan pensionar și casier al Arhiepiscopiei), a organizat expoziții de vite cornute, de oi, de fructe și legume, serbări ale pomilor (cu plantări de pomi de către elevi) în diferite localități ale județului Sibiu, toate însoțite de conferințe cu caracter economic-agricol, ținute de specialiști. Premiile acordate urmăreau să stimuleze pe țăranii în creșterea unor vite de soi și în mai buna lor îngrijire. La propunerea și cu sprijinul său, au luat ființă 24 de „însoțiri de credit sătești”, în satele județului.

Acestea sînt numai cîteva aspecte din munca neobosită și dezinteresată pe care a desfășurat-o Victor Tordășianu în întreaga sa viață pentru binele și propășirea meseriașilor și țăranilor români. Moartea sa prematură (1/14 februarie 1920) a întristat mai ales pe „numeroșii meseriași români din Sibiu, al căror „păstor bun” — în adevăratul înțeles evanghelic — a fost timp de 23 ani încoace și cu deosebire sutele de copilași români de pe sate veniți în Sibiu la învățătura meseriilor, ucenicii români care au pierdut pe părintele lor bun”, cum scria atunci „Telegraful Român”.

Pr. prof. Mircea Păcurariu

Fericirea a cincea

„Fericiti cei milostivi...”

(Matei 5, 7)

Aflînd noi că Domnul Hristos îi ferește pe cei milostivi, ne îndreptăm gîndul, în chip firesc, spre milostenie, spre milostivire, spre bunăvoință, spre într-ajutorare, spre diferitele fapte bune, care statornicindu-se în sufletul nostru, ne dau acea însușire care ne face vrednici de numele de „milostivi”. Aceasta cu atît mai mult, cu cît știm că Domnul Hristos nu i-a fericit, simplu, pe cei ce fac milostenie, ci i-a fericit pe „cei milostivi”. Sigur că faptele de milostenie îl duc pe ostentor la însușirea și la numele de „milostiv”. Dar, după Sfîntul Ioan Damaschin, „Nu e milostiv cel ce s-a îndeletnicit puțin cu milostenia”, ci acela care în chip statornic, fără vreo greutate, face fapte de milostenie. Cel milostiv are „inimă milostivă”. Unul ca acela „miluiește pe toți și nu face deosebire între unul și altul”.

După învățătura iubitorilor de Dumnezeu, cu cît cineva este mai curat cu inima, cu atît este mai milostiv, iar milostivirea lui se arată către „întreaga fire zidită”. După cuvîntul sfîntului Isaac Sirul, „inimă milostivă este o inimă care arde pentru întreaga zidire, pentru oameni, pentru păsări, pentru dobitoace și pentru orice faptură”. Cel milostiv, „cînd își aduce aminte de faptele sau cînd le vede, lacrimi izvorăsc din ochii lui. Din mila cea multă și mare, care-i stăpînește inima, și din suferința cea înaltă, inima celui milostiv se mîhnește și nu poate răbda să audă sau să vadă că vreo faptură este păgubită sau mîhnită. Și din pricina aceasta el înaltă rugăciune cu lacrimi și pentru dobitoace și pentru cei ce-l necăjesc în tot ceasul; asemenea și pentru faptele cele tîrtoare se roagă el, din marea și nemăsurata milă a lui, care curge din inima sa, după asemănarea lui Dumnezeu. El se roagă ca toată firea să fie păzită și iertată”. Cei ce au o astfel de inimă și o astfel de așezare, sînt cu adevărat „milostivi” și ei vor fi miluiți de către Dumnezeu. Pe astfel de oameni îi ferește Domnul Hristos, ca pe unii care vor afla milă la Dumnezeu.

Temeiul milostivirii este mila și iubirea. Cel ce are milă de cei în

suferință, se aseamănă cu Domnul Hristos, care vîzînd mulțimea de oameni flămînzii, a zis către ucenicii Săi: „Milă îmi este de această mulțime” (Matei 15, 32) și Care a răspuns cu bunăvoință celor ce au cerut milă de la El (Marcu 9, 22 u.; 10, 47 u.). Pe fariseii nemulțumiți, că El era binevoitor cu vameșii și cu păcătoșii, Domnul i-a îndrămat zîcînd: „Duceți-vă și învățați ce înseamnă „milă voiesc, iar nu jertfă” (de animale) (Matei 9, 13). Vorbînd despre Samarineanul Milostiv (Luca 10, 30—37), Mîntuitorul spune că acelui samarinean „i s-a făcut milă” (Luca 10, 33) de cel ce avea trebuință de ajutor, și ne dă să înțelegem că tot ajutorul pe care i l-a dat același își avea pricina în faptul că „i s-a făcut milă”, în faptul că „a avut milă de dînsul” (Luca 10, 37). De aceea a rînduit Domnul ca toți să facă la fel cu Samarineanul Milostiv. Mai mult, Fiul lui Dumnezeu rînduiește pentru următorii Săi să aibă ca pildă de urmat, în milostivire, pe însuși Tatăl cel ceresc, de vreme ce zice: „Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru este milostiv” (Luca 6, 3). Despre milostivirea Tatălui din ceruri, sfînta Biserică zice, în rugăciune: „Precum este mărirea Ta, așa este și mila Ta”, ceea ce înseamnă că milostivirea lui Dumnezeu este nemăsurată.

În fața milostivirii, — ca de altfel în fața oricărei virtuți, — fiecare dintre noi stăm cu așezarea, cu agoniseala pe care am dobîndit-o pînă în clipa de față. Pentru mulți dintre noi „inimă milostivă”, de care vorbește sfîntul Isaac Sirul, inima compătimitoare, este doar o dorință, iar numele de milostiv nu ni se potrivește și fericirea celor milostivi nu este a noastră. Se pune întrebarea: ce putem face ca să fim „milostivi”, ca să „avem inimă milostivă”, și ca, milostivi fiind, „să fim miluiți”? Răspunsul pe care ni-l dă la această întrebare sfîntul Marcu Ascutel este următorul: „Fă binele de care îți aduci aminte”. Altfel spus: fă binele de care ești în stare în clipa de față. Fă milostenia pe care o poți face acum. Nu aștepta o altă vreme, pe care ai socoti-o mai potrivită pentru a face vreo faptă de milostenie, ci fă în clipa de față

milostenia pe care o cere această clipă. Mai bine puțin acum, decît mult într-un viitor de care nu sîntem siguri.

Milostivirea cea una, poate avea multe înfășurări, multe chipuri de manifestare. Ea se poate împlini în multe feluri. Sfînta Biserică, în dorința de a veni în ajutorul credincioșilor, ca împlinitori ai milosteniei, a formulat un fel de îndreptar de milostenie, în faptele milostivirii trupesti și sufletești. Iată acest îndreptar:

Faptele milosteniei trupesti

1. A sătura pe cel flămînd; 2. a da de băut celui însetat; 3. a îmbrăca pe cel gol; 4. a primi în casă pe cel străin; 5. a cerceta pe cel bolnav; 6. a cerceta pe cel din temniță; 7. a îngropa pe cel mort.

România în sprijinul Bisericii ardelenne la 1867

Legăturilor românilor ardeleni cu cei de dincolo de munți, manifestate pe multiple planuri în epoca modernă, prin diferitele societăți culturale, reviste, personalități politice, culturale, s-a adăugat adeseori contribuția meritorie a Bisericii Ortodoxe Române, manifestată prin schimbul de ierarhi, preoți, cărți de cult, legături spirituale, ajutoare financiare.

Personalități bisericești și laice, marcînd puternic perioada în care și-au desfășurat activitatea, au lăsat pentru urmași neșterse mărturii despre unitatea neamului oglîndită în legăturii frățești. Polarizînd în jurul lui oameni și fapte remarcabile, unul din aceștia, mitropolitul Andrei Șaguna a înscris o perioadă de aur în istoria Bisericii ardelenne, activate salutar binecunoscută și în România. Deasupra luptei pentru realizarea mitropoliei românilor ortodocși din monarhia austro-ungară și a altor biruințe ale mișcării naționale, se interpune ca rezultat al politicii europene de eșec, încheierea pactului dualist de la 1867.

În condițiile unei campanii de deznaționalizare, întărirea legăturilor românilor din monarhie cu cei din Principate se impunea cu necesitate. Manifestate pe multiple planuri, legăturile acestea nu fac, acum, obiectul intervenției noastre, mulțumindu-ne să reținem, în cele ce urmează, un singur aspect, oferit de un document, necunoscut, din anul

— Cu privire la aceste fapte vom fi cercetați la Judecata de apoi, după însuși cuvîntul Domnului, care primește aceste fapte, făcute pentru oameni, ca pe unele ce sînt făcute pentru El însuși (Matei 25, 34—40)

Faptele milosteniei sufletești

1. a îndrepta pe cel ce greșește; 2. a învăța pe cel neștiutor; 3. a da sfat bun celui ce stă la îndoielă; 4. a ne ruga pentru aproapele; 5. a mîngîia pe cei întristați; 6. a suferi cu răbdare asuprirea și a înțări pe alții la răbdare, cînd sînt asupriți; 7. a ierta pe cei ce ne-au greșit.

Cea mai la îndemînă arătare a milosteniei noastre este bunăvoința față de cei cu care venim în legătură. Un zîmbet binevoitor, o privire prietenească, un cuvînt de încurajare, un salut pornit din inimă ne

deschide calea către sufletul semenului nostru, face o legătură între noi și „cei pe care ni i-a dat Dumnezeu”, ca să ne fie ajutor spre dorită fericire.

Noi, în cea mai scurtă rugăciune care o facem, cerem „mila lui Dumnezeu”, ne adresăm lui Dumnezeu celui milostiv, căci zicem: „Doamne miluiește-ne”. Cînd spunem „Doamne miluiește-ne”, noi cerem mila atotcuprinzătoare a lui Dumnezeu, cerem să fim miluiți. Uităm însă adeseori că vor fi miluiți numai cei milostivi. Să ne gîndim mereu la cuvintele Domnului: „Fericiti cei milostivi, că aceia vor fi miluiți” și să căutăm să ne facem vrednici, prin milostivire, de mila făgăduită celor milostivi, care, ca unii ce vor fi miluiți, tocmai de aceea sînt fericiți.

Ierodiaconul Teofil

1867 și adresat de guvernul României către conducătorul românilor ortodocși ilor etaoisnd luetaoiehmf ortodocși din monarhia austro-ungară, mitropolitul Andrei Șaguna. Poartă semnătura binecunoscutului patriot V. A. Urechia.

Dorînd să-și vadă neamul prosperînd, V. A. Urechia se angajează ca un adevărat tribun al românilor transilvăneni manifestîndu-se pe tărîm cultural prin sprijinul acordat unor instituții și personalități, ca și pe tărîm politic, prin angajarea sa în acțiunile revendicative ale românilor din monarhia austro-ungară. De aceea legăturile sale cu personalități ardelenne și bănățene cunosc o ascendență continuă mai ales după întemeierea „Societății literare române” ce va deveni Academia Română. Prietenii și legăturii strînse va purta cu Timotei Cipariu, George Barițiu, Iosif Vulcan, Ioan M. Moldovan, Alexandru Roman, alături de care putem menționa și preoții memorandiști Gherasim Domide, Vasile Luca-ciu, apoi apreciatul preot bibliofil din Banat, Emilian Micu și atîția alții.

Acest patriot este și semnatarul documentului pe care îl prezentăm, din anul 1867, an în care V. A. Urechia era vicepreședinte al Societății „Transilvania”, alături de conducătorul ei, Alexandru Papiu Ilarian.

Întru adevărarea și completarea acțiunilor sale pe plan cultural pentru românii din Transilvania, în lu-

mina noului document se atestă și sprijinul acordat Bisericii ardelenne prin acțiunea concretă din 19 iulie 1867, sprijin ce angaja implicit România (Arhiva Mitropoliei Banatului, fond N. Popea).

Documentul cu data de mai sus este adresat de guvernul României, prin ministerul instrucțiunii publice și al cultelor, pentru care semnează V. A. Urechia, mitropolitul românilor ortodocși din Transilvania și părțile ungurene, Andrei Șaguna. Documentul exprimă limpede dorința guvernului României de „a veni în ajutorul bisericilor din provinciile Române”. Acțiunea concretă la care se referă este de a contribui „cu dotațiune de odăjdii, cărți, vase sînte și altele”, pentru bisericile românești din Transilvania, Banat și celelalte provincii. Același ajutor deci, venit de atîtea ori „de peste munți”, pentru cei de sub vremelnice stăpîniri străine, ajutor neîntreput de-a lungul veacurilor și amplificat în secolul al XIX-lea, stă mărturie sigură și neîndoiebnică pentru unitatea neamului românesc.

Hotărîrea României de a sprijini Biserica Ortodoxă din Transilvania și părțile ungurene, prin semnatarul documentului, V. A. Urechia, nu era o acțiune efemer-ocazională ci una de durată, documentul aducînd precizarea foarte importantă că guvernul „a prevăzut prin bugetul anului curent

Preot Gheorghe Naghi
(Continuare în pag. a 4-a)

